

Raa Ma biwazere adrese xo!

Kam ke wazeno her ju pelga Raa Ma wayir bo, şikino ke abone bero. Kam miya pelga ma de ju numra IBAN esta. Iye ke wazene abone bere, sebeta ju serre, gereke 12 Euro birusne. Ni kari, teyna iye ke Austria de nişene ro, ma şikime sebeta ino bikime.

Waxtê domanenya ma de

Radonê Kurdi

Cemila Jelil, Komela KOMKAR de Radonê Kurdi ardbi zon ver. (Foto: Hasan ASLAN)

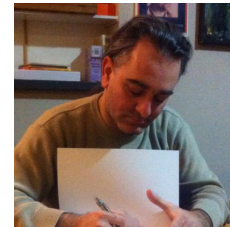
2008 de asma Gulane de Cemila Jelil amaybe Vienna. A xona ke çêneka azebê biye, lewê pie xo Casimê Jelil de (radon de) guriyaybi. Cemila Jelil, düşte ma u piê mî de biye, endî bibe kokim. Bîrayê aê Prof. Jelile Jelil ki je ma Austria de weşiyene. Cemila Jelil bibi meymanê KOMKARî. 40 serre ra dima, mare heketa Radonê Kurdi arde zon ver. Kurdi (Kurmanci, Kırdaşki, Here-Were) qesekerd. Çutır ke serro ra raver, pilane ma zafino Kurdi nêzonene hama unca ki gosdene 'Radonî Kurdi'; serro ra tepya mî ki (Kurdi nêzonene) hama gosda Cemila Jelil! Havalê ke Kurdi zonenene, inu mare qese Cemila Jelil, gege Tırki, gege Almanî ard zon ser. Radonê Kurdi, herçi ra raver "radon" nêbi, ju programê Radonê Erivan bi. Serra 1955 ra dima amaybi hesnaene. Program, des u ponc deki bi. Pelga 3. de

Raa Ma reşte welato ki!

Foto: Ali DİKME

Eke amnan ama, je i dewletanê Europaye bino, Austria ra ki xêlê isonê ma sone welat. Iye ke ita ra şibi, ino ra ju ki Ape Ali bi. Ape Ali, emser tenena eşqili kuyt be raê. Çike, pelga Raa Ma tey guret bi. Raa Ma, ebe destê Ape Ali reşte Erzıngan u Dêsimi! Kam ke na pelge gurete destê xo zaf zaf sa bi. Ma komê Raa Ma per u pia ju fekte vame ke; "Ap Ali wes u war be, dest u paunê to dec be derd mêvine!" Nara tepya çentanê (türkê) ma de her waxht Raa Ma cao gran de bo. Wendoxanê ma ki eke şikine, Raa Ma ra jukekê ne di-hire teno bicere, lewê xo de bivetelne, eke raştâ ju Kırmanc bi cidere.

Raa Ma xêr u çimanê ma ser ama!

Mesut Keskin: Bultenê "Raa Ma"o ke Zonê Ma de vecino, xêr amo, pay na çimanê ma do, heni amo, ma rê mijdania xêre, tania welatî, zon u zagon/kulturê ma ser tirca tici tey arda... Pelga 2. de

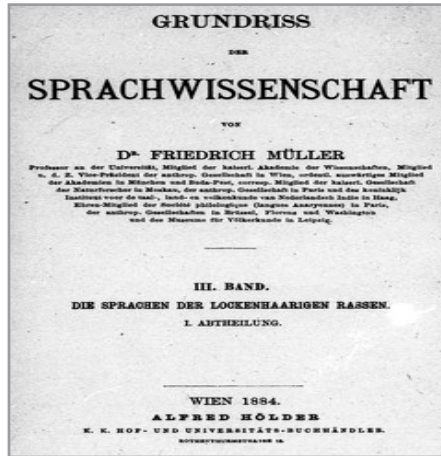
NA PELGÊ DE ÇI ESTO

- Mesut Keskin: Raa Ma xêr ama! →2
- Ali Dikme: Hal u hekatê min u Bava Bugai →2
- Hüseyin Şimşek: Waxtê domanenya ma de Radonê Kurdi →3
- Raa Ma: Zonê ma ser guriyaybi: Friedrich Müller →4
- Süleyman Özdek: Çiroki →4
- Cengiz Aslan: Ni is de di is esto! →4
- Raa Ma: Şimşek, kıtabê xuyo desen ki vet! →4

Zonê ma ser guriyaybi: Friedrich Müller

Vienna - Sebeta zonê Zazaki, arekerdena en vireni, Uriz (Russland) ra Peter Ivanoviç Lerch arda meyda. Herbe ke are Uriz be Osmanan (Osmanisch) de bibi, ino de xêle eskerê Kirmanco ki hetê Uriz de esir mend bi. Peter Ivanoviç Lerch, malumatê xuyo ke zonê ma ser ard nuştene, i eskero ra guretbi. Lerchi, u malumato ke daybi are, ebe zone xo (Urizki-Russisch) hire kitabi veti. Ni kitabo de teyna Zazawo be zonê xo Zazaki nê, Kurdan be zonê xo Kurdi ki ca vinit bi. Kitabo viren 1856 de veciya. Nu kitabo viren, qale i Kurdanê ke Tırkiya, Eran u Uriz de nişenero (ni cau de weşine) keno. Kitabo dien serra 1857 de amaybi raşte. Ni de zonê Kurdi be Zazaki ardene nasneni. Kitabo hiren 1858 de veciya. Nu kitabo pêen, gramatik u vatonê Kurdi be Zazaki ser bi. Ni kitabê Peter Ivanoviç Lerchi, peyco (1857–1858) zonê Almanki ki veciyay.

Kam bi Friedrich Müller? Serra 1834 de Bohemia (nika Tschechische Republik) de ama dina. Wend, bi zanandoğê zonu. Virende, Universta Vienna de filologi vend. Peyco, raybereniya Anton Boller

de zonê Sanskritki ser guriya. 1859 de Universta Tübingen doktora xo kerde. 1860 de Universta Vienna de bi profesor. Biraê xuyo qıç Alois Mülleri ki zanandoğê zonu bi. Alois Müller, Ebranki (Hebräisch) ser guriyene. Karê xo ki sermiyananê Kitabxane Universta Graz bi. Brau pil Friedrich Müller, zononê Hami-Sami (Afroasiatische Sprachen) ser vindet. Na koma zonu de xonde 375 teni zon eştbi.

Kitabê Lerchi ke çerexnay Almanki, ni

kitabî, kuyt bi destê Friedrich Mülleri ki Müller, Austria ra bi. Karê xo zondağen bi. Nu zanondağ, Zazakiye hetê Palu-Bingol ser guriya. Müller, nêşibi Palu-Bingoli. Kıtabanê Lerchi ra veciyay bi raê. Friedrich Mülleri, gure xo serra 1864 de Vienna de ju kitabo newi (Beiträge zur Kenntniss der neupersischen Dialekte: Zaza-Dialekt der Kurden-Sprache) de ard telewe. Peter Ivanoviç Lerchi, kitabânê xo de nu fikr ard bi zonver: "Kurdo (Kurmanco), hatam ju be ju vato, Zazaki nêşikine re fambikere." Yane, vatena Lerchi, Zazaki bibi ju zono ke lınganê xo ser vindeno! Zondağe Austria Mülleri ki nu fikr de bi. Müller, 1898 de Vienna de şî heqıya xo. Mezela xo, Simmering de werte mezelanê pilo de ra. (Raa Ma)

Ni is de di is esto!

Cengiz ASLAN

Pisingo be merro sera zaf hekati, ciroki este. Nino ra juye nia ra:

Pisingı merri ra vato:

-Na qulê ra veciye, so a qulê kuye, hentı pero don to.

Merri qayt kerdo ke qula ke pisinge vana, cıra zaf düri niya. Xo be xo nia vato:

-Mejilo ke pisinge vana, düri niyo. Eke perno dana zafo! Ni is de di is esto?

Şimşek, kitabê xuyo desen vet!

Raa Ma - Nuştoxanê Raa Ma ra Hüseyin Şimşek, kitabê xuyo desen ki vet. Şimşek nu kitab de mısleto ke Tırkiya ra amo Austria, hal u demanê i ano raşte. 50 serro ra nato, nu koc esto. Kam, çıwaxht, koti ra, çutır, çıra amo, ita sekerdo?.. Kitab de cuvabê ni perso ca vıne. Namê kitabi nia ro: "50 Serra Tırkiye ra Austria Kocdaene."

Kitabê Şimşek de phonc qısimi este. Viren de tarixê Austria vaneme. O ra dima komê Muslimano, mısleto ke Tırkiya ra amo (Tırko, Kurdo, Zazawo, Hermeniyo, Asuro, Asıqo; Sünniyo, Elewiyo, Xıristano, Ezidiyo) naskeme. Kitab de ni her ju komo, kamci komeli ardê meyda hekata inu peruno ki şikime bıvınime. Cırme kitabi 10 Eurowo.

(Tel: 0676 773 62 73, E-Mail: huseyin.simsek@gmx.at)

Çiroki

Süleyman ÖZDEK

Tı mevêne roza hêştı!

Usar bi. Dar u ber biye qewi, theyr u tur amo zon, dero de xura xura awona... Bibi sodır. Ju cenike, burosê xo eşt hermê xo, sebeta awe gıne be raa hêni. Aê waştene ke awe bıyaro çe.

Cenike şıye hêni ke ju xort destanê xo şuno. Tufangê xo ki darde kerdo, şewlê tiji de bereqino.

Cenike:

-Mave xêrdi!

Xort:

-Xerve sılamet!

Cenike:

-Tı xortê de çêra, tufangê to ki rıdek asêno! To na tufangê xo, eve çı guret?

Xort:

-Mı tufagê xo guret se u şêşt, aşıra to qır kon eve xo deşt!

Cenike:

-Bıko, fêlê to ke niaro, tı mêvine roza hêşt.

Roneni

Ju mordemo raêdar, kuyno ju dewe. Mormek zaf biyo vesan. Kuyno dewe ke, verê ju çêi de ju kevaniya non pocena. Xo be xo vano ke, "ez ke vaji vêsanu, na, mı re non be do ana".

Mormek:

-Waê, to nıka ke mı re ronêni vıraşte, mı ki ronêna xo werde, ez wazon ke to mı ra vacere; raa ni cai kuti ro sona?

Cenike:

-To nıka ke werd nun u do, zonena raa xo.

Domanê Casimê Jelil, Cemila Jelil be elile Jelil, serro ra dima Vienna de bi. (Foto: Hasan ASLAN)

Waxtê domanenya ma de Radonê Kurdi

Hüseyn ŞİMŞEK

Ez, 1962de amo dina. Hatam serra xuya hawtine, ju gome Tercanyo qickek de weşiyoy. Namê gome ma Yavanenciye bi. Per u pia heşt xane yene mî vira. Gomê ma hetê muxtaren ra dewa Kursanê de amene mordene. Aqilê mî ke birna, Yavanenciye de teyna dî-hire çêo de radon bi. Qe xu vira nêkon, pilane ma heroc, peroc ra dima (nijdiye sonde) des u ponc deki gosdene "Radonê Kurdi". (Pilanê ma zafen, ni radon ra watene "Radone Quro".) Dewanê ma de ma per u pia teyna Zazaki-Kırmanci (So-Be) qesekerdene. Kamra ke persbikerdene (qic, pil, cenî, camerd) perino nîa vatene: "Ma Kırmancme!" Zone Kurdi ra ma watene "Kırdaşki". Gomê ma de teyna dî-hire kokımo Kırdaşki famkerdene. İno ki henî herçi famnêkerdene, besenêkerdene bivacere!

1969de sebata wendixani, ez gomê u çê ma ra veciyo; şiyoy dewa khal u bawikanê ma Pelegozê de çê (bıraye Qalîkê mî) Apê Usıbi de wanon. Teyna amnonen sebata hire asmo yen Yavanenciye, asma payiza virene de tepya son. Radonê Kurdi, domanenya mîna virenê de mendbi. Serro ra dima, ez ke amaybi 46enya xo, iye ke i Radonê Kurdi ardene raşte, mî ino ra jukekê diye, naskerde! Ez, 1998 ra nat bi Vienna de biyo. İta nişenene ro, ita weşiyene. 2008de asma Gulane de Cemila Jelil amaybe Vienna. A xona ke çêneka azebê biye, lewê pie xo Casimê Jelil de (radon de) guriyaybi. Ce-

mila Jelil, dūşte ma u piê mî de biye, endi bibe kokim. Bırayê aê Prof. Jelile Jelil ki je ma Austria de weşiyene. Cemila Jelil bibi meymanê KOMKARİ. 40 serre ra dima, mare heketa Radonê Kurdi arde zon ver. Kurdi (Kırmanci, Kırdaşki, Here-Were) qesekerd. Çutır ke serro ra raver, pilane ma zafino Kurdi nêzonene hama unca ki gosdene 'Radonê Kurdi'; serro ra tepya mî ki (Kurdi nêzonene) hama gosda Cemila Jelil! Havalê ke Kurdi zonene, inu mare qese Cemila Jelil, gege Tırki, gege Almanî ard zon ser. Radonê Kurdi, herçi ra raver "radon" nêbi, ju programê Radonê Erivan bi. Serra 1955 ra dima amaybi hesnaene. Nu program, des u ponc deki bi.

Mî i qonferansde çıxa ke gos da Cemila Jelil, ez xonde şiyoy waxte domanenya xu amo. Gomê ma Yavanenciye de, zere heşt çêo de teyna dî-hire teno de radon bi. Aqile ma domano xona nêşiyene radon ser. Keşi, radonê xo nêdene ma domano dest. Ma teyna dūrra; ververe khalık, pi, ap, xal, kewra u cirananê xo de gosdene na "qutiya wengo"! Perune ra zaferi, Ape Keleş (Binali Dal) radonê xo guretene amene verê çeber ya ki veciyene serê boni. Mordemanê pilo ra kamci ke dewe dere, gıran gıran dorme Ape Keleş de biyene top. Ju xore tutın pulusnene, ju zoniane xo ser niştene ro, ibin dest eştene gose xo, ya ki hermê xo senê xo de giredene. Hama qe kes ra ju weng nêveciyene, per u pia biyene lal u qer! Zere a des u ponc deqa de ebe wenge "Qur"o gomê ma biyene sem, biyene

tal, kuytene hayleme... Gegane, i kılamo de huyayış biyene; qefeliyena kari, derd u qotıke sari ze awa wısarî guretene berdene. Gegane, i kılamo de jıbatıye, qaleniye biyene. Pilenê ma ki jıbene, qalene, berbene...

Hama iye ke dūşte mî ra bi, gore inu her çi begumanbi. U radon çutır guriyene? Ma pilane xora zaf perskerdene. Qe keşi mara çiyoy de baqıl nêvatene. Xora ino ki tawa nêzonene! Roca juyey me khalikê xora (Veli Şimşek) perskerd: "Khaliko, nu radon çutır gorino? Ni xonde isoni, çutır kerde zere na qutiye?" Khalikê mî savaco wazene: "İsonê xonde becıku kerde uca." Khalikê mî perskerdişê nıano ra xonde qayıl nêbiyene, mî ora dima xo be xo hem perskerdene, hem cuwab dene. Ma ni isoni, qe wesan u tesan nêbene? Mijya xo nêna? Koıt ciê xo kene? Na dinawa xonde gırse de çi biyo, çi nêbiyo ni isoni çutır xebere cene? Xonde xeberu çutır aqıl de peycene, ora dima ki mara vane? Xonde kılamo, sanıku, hekato, xeberu, namu... Mî virde çıra xonde çi nêmaneno? Zere na qutiya qickek de i çand teniye?.. Mî sebata na mesele ra xele hewnê xırabın diyene. Tersa mî nîa biye: Ni ison qe zere radon ra biveciye, kam zonenu ma u na dina sekene?

Ez serro ra dima wendixane de musaybi ke, khalikê mî ez qankerdbi, ya ki yaraniye kerdbi! Kar u hunerê heneni este ke nıkara zaf dūrri de bımane ki, ze xeznaye. Radonê Kurdi, ju xezna nıanene biye.

Raa Ma xêr ama...

Albazê delali, vetoğê “Raa Ma”ê qêretkêşi, wendoğê qedirgirani, ma be xêr di! Bultenê “Raa Ma”o ke Zonê Ma de vecino, xêr amo, pay na çimanê ma do, heni amo, ma rê mijdania xêre, tania welati, zon u zagon/kulturê ma ser tirica tici tey arda.. Ma ke vêneme, xort u gêncê ma çituri ebe goi u qêret merem kenê, ro kuno astanê ma, roc erzeno zerrê ma. Fêl u emelê sima raşt şêro.

Her çiqê ke destebera mı yena, zonê ma u pi, pîrk u khalikanê xo rê xîzmete kenane. Çıqa jêde bikeri ki hunde seniko.. 20 serro ez zonê mao ke hem taê de ma, hem zonanê dina de cı rê vanê Zazaki, hem musenu, hem sero gurinu, çı waxto ki ro domananê ma universite de hefte de reyê salix danu. Umîd kenu ke hata peyniya emrê xo cı rê xîzmeta mı vênena.

Suka Frankfurti hetê na azet u xîzmete ra cao de hewlo ke rînd ber (ürün) do. Akademisyenanê sarê Universitê nacay de Zonê Ma u Sarê Ma sero 5 tezê doktora u jü teza masteri nuştê. nejdîyê 20 serre zonê ma ra pêseroka (dergi) Ware u Tija Sodiri itha redakte biyêne ya ki veciyêne. Enstitüyê Zazaki, ebe mordemanê ilmê zoni, senatkarani u nuskarani ma ra pia 2004ine de na ro. Awa ke ma hetê ekonomiyê ra destê ma tim tenge dero, jêde imkanê ma ki çino ke çıyo zaf girs raurznime ra ser ya ki dezgey, pêseroki, qezetey lingu ser bîmanê. Labelê, zerrê ma de çıqa her tim çhiki biperrê, her waxt adirê zerrê ma ki ebe umîdo de newe uncia beno gur.

Ma vênênime ke Almanya u Austriya u Holanda u İsveç u Fransa u İsviçre de, tepia metropolanê Anadolu de u welatê ma de namê zonê ma u sarê ma ya ki mîntıqa u sukanê ma ra komeli (dernegi) benê ya, kitabî, pêseroki, qezetey vecinê. Pêro kune, dayağ danê ma, qêretê ma kenê jêde, dina de hurendia ma kenê qaim, zonê mao ke kitab u nuştene de hona domanekiya xo dero, beno bingeyin (bingeli). Ni zern u gëzna ma ra jüyê ki RAA Mawa.

RAA MA xêr ama. Şiya cı zonê ma u sarê ma sera kemi mebo, a ki roşti berzo raa mawa derge ser. Raa ma simaê, sima raa maê. Her daim bibê, bîmanê. Na linge xatir be sima, hata reyna, wendoğê qedirgirani...

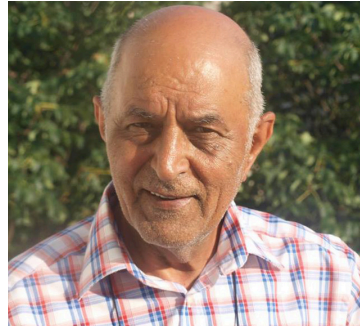
MESUT KESKİN / Almanya

Hal u hekatê min u Bava Bugai

Ali DİKME

Hasan Hüseyin Bugai ra ma vatene “Bava Buga” (Baba Buga). Bava Buga, serro ra raver şî heqia xo. Herçi ra raver, Heq rameta xo ra morim mêverdo. Hardê Dewres cire xevere nêbero. Caê xo cenet bo. “Tae derd esto yeno vereno ra sono, tae derd ki esto yeno cigerunê ison keno letey heni sono.” Nu qese kami, çıwaxt vat nêno mı vir, hama geso de hewlo.

Bava Buga, ri huyayiş bi. Qese xo zonene. U, ju isonê zere cematu bi. Wien-Ottakring de firma mi biye. Uza mı kinci derzene. Tariq mı virde nêmendo, ju roca Heq biye; ju mormek çever kerd ra kot zere. Silam da mı:

-Mave xêr di!
Mı ki cuvap da cı:
-Xêr ve silamet.
Hatam a roze, mı keş ra zonê ma silam ne guretvî, ne hesnayvî. Ma, paura hal u demê jüvin perskerd. Bava Buga, cerara mı ra nia va:

-To, ez naskerdo?
Mı nia va:
-Ma ez sevajî, mı hatam nika tî nêdiya!

Bava Buga:
-Mı ki tî nêdiya. Ez namê to zonen, çike ez ape to naskon. Tene ise mı esto. Besar kena tene phoşt mı de. Ez zonê ninu nêzonen. Mı de be, ma pia şime,

mı xore ju kar di. Tey qesey bîke, ala sevane.

Ma kotime raê şime uza. Ju cenike ronıştiya. Ma silam da cı, uza niştîme ro. Cenike mı ra va ke, “mare mordem lozimo”. Ez ceriyo ra, nu qese Bava Bugai ra va. Bava Buga va ke, “bıra cıra vaze, ez makinunê ninu perune naskon, hemik tamirkon”. Bava Bugai çike va, mı ki cenike ra va. Ma nia xêle qesey kerd. Cenike va ke, “tene ki eve xo qesey bikero, tı dey vera qesey mêke”.

Cenike, cerera Bava Bugai pers kerd:

-Tı Almanki zonena?
Bava Bugai cuvap da cı:
-Ya.
-Tı, i makine mae ke pe vas çinene inu zonena?

-Ya.
-Kağitê to pero, dest dane ke tı bigure?

-Ya.
Cenike, tene qayte Bavai biye, ora dima nia va:

-Tı boma?
-Ya.
Huyayis gına cenike ro. Nia va:

-Nu teyna “ya” zoneno. Zovî thawa nêzonenno, ez çutır kar nî derî!

Cenike, tene qelema xo deve masa ro. Unca huye.

-Kağitune xo bîje meşte be, caê kari to ra van. So bigure.

Ma vejîyayime tever. Bava Buga, nia va:

-Ule ma ke Almanki qesey kerd bira! Ma zonê nî welat kerd xan u xirave, eşt haza! Hama cenike onca ez gureto kar. Heq rajibo.

Bava Buga u kar ra bi emekli. Qentere 12 İmamı ra mêvişyo. Perloza Zazakiya bine de sımara “Xanê Hans” nusnen. Bimane weşiye de!